

POHRANIČÍ A PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE

PODZIM 2019

Mgr. Mirjana Stanojević

ÚVODNÍ INFORMACE

- ◆ 2 povolené absence
- ◆ Vypracování všech cvičení, aktivita na hodině
- ◆ Termín cvičení

	08-08:50	09-09:50	10-10:50	11-11:50	12-12:50	13-13:50	14-14:50	15-15:50	16-16:50	17-17:50	18-18:50	19-19:50
PONDĚLÍ	Z3,Z5	Z2,Z3,Z5			Z3,Z5,Z6			Z4,Z6	Z2,Z4,Z6	Z4,Z6	Z3,Z6	Z2,Z5,Z6
ÚTERÝ	Z4	Z4			Z2,Z5	Z2,Z5,Z6	Z6	Z6	Z6	Z6	Z2	Z2,Z4,Z5,Z6
STŘEDA	Z2,Z3,Z5		Z2	Z2,Z5	Z5	Z5	Z5	Z2,Z5	Z2,Z3,Z5,Z6	Z2,Z6	Z2,Z6	Z2,Z5,Z6
ČTVRTEK	Z3,			Z6			Z6	Z5,Z6	Z2,Z3,Z5	Z2,Z3,Z5	Z4,Z5,Z6	Z2,Z4,Z5,Z6

Terminologie

- ◊ Hranice (nejen administrativní)
- ◊ Hraniční linie
- ◊ Pohraničí (před a po revoluci)
- ◊ Příhraničí
- ◊ Multikulturní prostor, hranice národního státu
- ◊ Přeshraniční identita
- ◊ Každý pohraniční prostor unikátní
- ◊ Zóna tlaku
- ◊ Pohraničí jako periferie?

Hranice a pohraniční prostor

- ❖ Milníky: 1938, 1939, 1945, 1948, 1968, 1989, 2004
- ❖ rozdílné státy + rozdílné politické, společenské a hospodářské systémy
- ❖ „hranice není v žádném případě konstantní, nýbrž výrazně variabilní historicky determinovaná kategorie, a že napomáhá spoluutvářet a ukotvovat vlastní regionální, národní, kulturní i etnickou identitu a je významným prostředkem k rozlišování mezi „my“ (resp. já) a „oni“ (Novotný, 2007).
- ❖ Hranice – důsledky hranice – fascinace něčím, co není vidět jako předmět zkoumání, vidíme pouze důsledky
- ❖ Hranice – ČR-Bavorsko; ČR-Rakousko, ČR-Polsko, ČR-Slovensko
- ❖ Hranice jako čára (státotvorný proces raného novověku), hranice jako teritorium (16. a 17. století)

Do roku 1945

- ◆ Jarmila, 71, Tachovsko:
- ◆ „... tady ta hranice historicky před válkou víceméně byla taková uvolněná, protože tady byli Němci a tam byli Němci“
- ◆ Ferdinand, 85, Tachovsko:
- ◆ „No a teď ve třiatřicátém, čtyřiatřicátém roce začal Hitler stavět dálnice. A to víte, to bylo akorát sousto. To byla naše chyba, že jsme pustili ty naše lidi k nim do práce. To víte, tak se dělalo za marky, docela si dobře vydělali a tady dostali deset korun na týden. V sobotu v poledne přišli všichni zpátky z rajchu.“

1945-1989

- ◆ „za drátem“, „za plotem“, „uzavřený a protkaný“, „bavorský s prominutím podělaný příhraničí, kde chcípnul pes a kde 40 let nebylo vůbec nic“
- ◆ Kamil, 68, Klatovsko:
- ◆ „... dostali jsme čtyři kilometry hranic na krk, byly tam dráty, drátěnej zátaras, elektrika, miny v tom, šedesát vojáků základáků a byli jsme tam tři z povolání, ... a deset let jsem takhle strávil na čáře..., ale malérů bylo hodně, různých, zejména, protože tam bylo vysoký napětí v těch drátech a řada lidí, dneska to člověk vidí jasně, prostě zbytečně přišla o život, péesáků i civilů.“
- ◆ Linda, 38, Klatovsko: „Řekla bych, že nemůžu posoudit, dneska už asi ne, určitě to byl rozdíl před tím rokem 89, když tu bylo hraniční pásmo a na spoustu míst se nemohlo, ale dneska už si myslím, že to nemá vliv.“

1945-1989

- ◊ Nová pohraniční identita – posilování prostřednictvím nových jmen obcí (českých)
- ◊ Likvidace sídel v pohraničí – kritérium – hraniční poloha (osídlené i neosídlené)
- ◊ Historické, sakrální stavby
- ❖ budování železné opony – cílem i druhé strany, kde se vyskytovala ideologicky zabarvená konfrontace vůči Východu
- ❖ noví příchozí – nové zvyky, odlišný styl života (Rumuni, Bulhaři, Slováci, ...)
- ❖ poválečná výměna obyvatelstva – zanikl efekt dvojjazyčnosti
- ❖ vnímání velkých historickým mezníků – chápání v lokálních souvislostech: těžba uranu, vytvoření zemědělského statku, založení továrny, funkční období oblíbeného starosty, nová škola, sídliště X drama studené války

1968

- ◆ 60. léta – uvolnění
- ◆ Nová Ústava
- ◆ Chalupaření
- ◆ Studie územního rozvoje – Aš
- ◆ Hana, 72, Tachovsko:
- ◆ „68 nás přijeli v noci okupovat vojáci z NDR, ale museli vycouvat, protože je lidi vnímali špatně. Potom tu byli Rusové a všichni říkali, že je to blbost, že sem lezou. Když pak začal vládnout Husák, tak to začalo být krutý. Začaly prověrky, všichni se vás ptali, leckdo byl z funkce odstraněn. Dokonce to odskákal i místní tajemník KSČ. Šel pak do sklepa dělat železáře.“

Po roce 1989

- ◆ Vendelín, 48, Chebsko:
- ◆ „Tady nebyla jazyková bariéra. Ta tu teď je, jsme tu my a musíme ty kontakty navázat a kooperovat jinak než před válkou, protože tady už žádnéj Egerland (něm. Chebsko) není a nebude.“
- ◆ Daniel, 41, Chebsko:
- ◆ „My tady za těch posledních 40 let byli vždycky otočený na Východ, takže mi to přijde přirozený, že tady ta hranice je. Zase teď už je to přeci jen něco jiného. Když tady ve městě jdu třeba nakoupit, tak tu hranici nevnímám.“

Otázky?

- ◆ Jak se změnil pohled na hranice od středověku – poloha ČR – okolo hory – propustnost x nepropustnost
  - ◆ Když se jede na Slovensko – vnímáte hranici?
  - ◆ Označil by obyvatel žijící v pohraničí místo svého bydliště jako pohraničí? Není to označení teoretiků z centra?
  - ◆ Jak moc vnímají obyvatelé hranice ve své blízkosti v současné době?
  - ◆ Jak moc důležité je umět určitý jev pojmenovat? Dát mu nálepku?
  - ◆ Jaký vliv má hranice na vnímání „žitého prostoru“?
- ...?

Cv. 1 – vnímání hranic

- ❖ Jak vnímáte státní hranice vy? Co pro vás znamená termín „hranice“?
- ❖ Co pro vás znamená termín „pohraničí“?
- ❖ Změnilo se vaše vnímání hranic a čím to bylo ovlivněno?
- ❖ Na kterých hranicích vnímáte větší bariéry a proč?
- ❖ Jaké vidíte příležitosti a případné bariéry v přeshraniční spolupráci?
- ❖ Popište vlastní zkušenost a vnímání! Pokud máte zajímavou zkušenost ze zahraničí, taky je vítána. Pokud bydlíte v pohraničí, můžete i o tom psát.

- ❖ Maximálně 1A4 do soboty?

zdroje

- ◆ Národní park Podyjí [online]. [Cit. 24.9.2017]. Dostupné z: <http://www.nppodyji.cz/projedte-se-kolem-zelezne-opony-prvni-kilometry-celoevropske>
- ◆ Pohraničník [online]. [Cit. 24.9.2017]. Dostupné z: <http://pohranicnik.blogspot.cz/2016/11/>
- ◆ Úryvky vzaty z: Houžvička V., L. Novotný, 2007. Otisky historie v regionálních identitách obyvatel pohraničí. Sebedefinice a vzájemné vnímání Čechů a Němců v přímém sousedství. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i. ISBN 978-80-7330-109-5.
- ◆ Zich, F. (2007). Přeshraniční vlivy v českém pohraničí. Přeshraniční spolupráce v pohraničí jako evropeizace zdola?. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. ISBN 978-80-7044-931-8.